

z dnia 2. Sierpnia 1862.

O czynnościach Wydziału krajowego.

II.

(Ciąg dalszy.)

(Obacz Nr. 19. Dodatku osobnego z r. 1862.)

„Powyższe rozporządzenia ministeryalne pozostawiają nareszcie kompetencję dotychczasową władz politycznych w zupełnej mocy co do spraw kultury kraju, spraw kościelnych i szkolnych, co do obowiązku dawania podwód, zaopatrzenia wojska, dopóki nie nastąpi prawnie zmiana w tej mierze.

„Powyższe ministeryalne rozporządzenia nie we wszystkim zgadzają się z postanowieniami statutu krajowego; zawierają bowiem w sobie w dwojakim względzie ograniczenie statutu, który dla Sejmu jedynie jest obowiązującym.“

„I tak, pierwsze ograniczenie znajdujemy zaraz na wstępie pomienionego pisma wysokiego Prezydium Namiestnictwa, gdzie jest mowa o oddaniu funduszu krajowego, pod którym Ministerstwo, jak się z domieszczonego w nawiasie słowa „(domestykalny)“ okazuje, sam tylko fundusz domestykalny rozumie. Statut w tej mierze zupełnie inaczej postanawia. Wedle §. 20. tegoż ostatniego pod majątkiem domestykalnym należy rozumieć tylko majątek tyczący się Stanów (landständisches Vermögen), który to fundusz przez Wydział Stanowy oddany już został pod zarząd Wydziału krajowego.“

„Dalsze ograniczenie znajdujemy znowu na końcu odezwę namiestniczej, gdzie sprawy co do kultury kraju, sprawy szkolne i kościelne i t. d. przekazane są do kompetencji władz politycznych, dopóki nie nastąpi prawnie zmiana w tej mierze. Nakoniec uważamy ciałniejsze, a niżeli w statucie, ograniczenie co do oddania publicznych budowli; albowiem rozporządzenie ministeryalne pociąga w wątpliwość oznaczenie, które budowle publiczne mają, lub nie mają przejść pod zarząd Wydziału krajowego.“

„Podobnych ograniczeń nie możemy dopatrzeć się w §. 18. statutu, i owszem sprawy tyczące się kultury uznane są tu za sprawy krajowe bez wszelkiego dalszego ograniczenia; sprawy tyczące się budowli publicznych i zakładów dobroczynności przekazane są do spraw krajowych, o ile te budowle i zakłady udotowane są z zasobów krajowych; sprawy kościelne i szkolne przekazane zaś są do spraw krajowych w obrębach ustaw powszechnych bez wszelkiego dalszego ograniczenia, zatem bez szczególnego względu, czyli fundusz krajowy na te cele przyczynia się lub nie, ani też czyli, i o ile na te sprawy już wywierały wpływ dawne organa stanowe.“

„Trzymając się ściśle postanowień statutu, Wydział krajowy niemógłby przystąpić do odebrania funduszków i zakładów, o których mowa pod ograniczeniami dalej sięgającymi, niżeli tego statut wymaga.“

„Podług teraźniejszego stanu rzeczy co do organizacji Państwa, Ministerjum nie jest uprawnione bez zezwolenia reprezentacji krajowej wydawać rozporządzenia, ograniczające ustawę zasadniczą.“

„Gdyby chodziło tylko o instrukcję co do sposobu oddania, natenczas nie dałoby się nie przeciwko temu powiedzieć: lecz wyprzyczone ministeryalne rozporządzenia odnoszą się do istoty rzeczy. Wydział krajowy widzi

się zatem spowodowany, założyć swe zastrzeżenie przeciwko takiemu scieżnieniu postanowień statutu, i uprasza o dokładne objaśnienie w tym względzie, albowiem powstaje wątpliwość, azali przeciw wyraźnym postanowieniom ordynacyi krajowej przeciw niektórym z funduszków i zakładów, tą ordynacyą Sejmowi a odnośnie Wydziałowi krajowemu przekazanych, wedle ministeryalnych rozporządzeń pozostaćby nie miały i nadal pod zarządem bezpośrednim władz rządowych.“

„Dalej pożądanę jest wyjaśnienie zasady co do zakresu działalności Wydziału krajowego na sprawy, odnoszące się do funduszków i zakładów w jego zarząd przejść mających, mianowicie, czyli będzie mu przysługiwać zupełna administracya t. j. władza wykonawcza i kontrola nad temi zakładami i funduszami, czyli też ograniczonym być ma wpływ Wydziału tylko na prawo assygnowania sum, w budżecie preliminarowanych, za pośrednictwem władzy rządowej wykazywanych?“

„Wedle §. 26. statutu Wydział krajowy sprawuje zwyczajne czynności administracyjne (die gewöhnlichen Verwaltungsgeschäfte), odnoszące się do majątku krajowego, funduszków krajowych i zakładów, oraz kieruje i kontroluje służbę urzędników i sług podwładnych. Z tych czynności ma zdawać sprawę (właściwie liczbę, Rechenchaft) Sejmowi krajowemu.“

„Jakże będzie mógł Wydział usprawiedliwiać się z tych czynności przed Sejmem, jeżeliby mu nie przysługiwała zupełna kontrola nad urzędnikami, którym poleconem zostanie wykonanie jego rozporządzeń? jeżeli nie będzie mógł bezpośrednio pociągnąć ich do odpowiedzialności w razie opieszałości, w razie przekroczeń lub nadużyć?“

„Już z natury rzeczy wypływa, że w tym względzie przysługiwać mu musi władza wykonawcza, zupełna administracya i kontrola, gdyż inaczej administracya funduszami i zakładami stałaby się tylko illuzoryczną, i nigdyby się usprawiedliwić nie dała odpowiedzialność Wydziału wobec Sejmu; zresztą w statucie niema podstawy wyraźnej, któraby Wydział krajowy wykluczała od administracyi wykonawczej, a §. 11. nazywa Wydział krajowy organem zawiadowczym i wykonawczym (ausführendes Organ) reprezentacyi krajowej.“

„Dlatego przed odebraniem funduszków i zakładów, przed przejściem odpowiedzialności z onemże połączoną, należałoby dokładnie wyjaśnić stan rzeczy.“

„Każdy prawie fundusz ma odrębne swoje stosunki. Weźmy n. p. administracyę funduszków stypendyjnych. Odebranie takowych i dziś łatwoby nastąpić mogło, gdyż administracya takimi funduszami jest więcej czysto kassowa, ogranicza się bowiem na ciągłej baczności co do wpływów należności, co do lokacyi nad potrzeby pozostających nadwyżek, do wypłat zaassygnowanych stypendyów itd. itd.“

„Przy innych funduszach rzecz się całkiem inaczej przedstawia, n. p. przy funduszu szpitalnym. Jakimże spo-

sobem Wydział będzie w stanie usprawiedliwić swe czynności względnie administracji tego funduszu, jeżeli nie będzie miał wpływu na dyrekcję zawiadowczą wewnętrzną szpitala? jeżeli nie będzie mocen zawiesić czynności, a w razie potrzeby i oddalić urzędnika dopuszczającego się jakich zdrożności? jakąż rękojmię Wydział mieć może, że urzędnik niezawisły od niego sumiennie wykona każde jego polecenie? jakże czuwać będzie nad tem, ażeby chorzy istotnie używali tej pieczy i tych wygod, na które zaassygnowane zostały potrzebne kwoty?”

„Nierównie większej wagi zachodzą okoliczności przy funduszach przeznaczonych na budowlę. Miałehy Wydział krajowy i tu na każde wezwanie władz wykonawczych assygnować wykazane przezeń kwoty bez bliższego zbadania stanu rzeczy, bez poprzedniego przekonania się, azali budowla wykonana została w zupełności według umówionych z przedsiębiorcą warunków?”

„Nie mając wpływu na właściwą, realną, praktyczną administrację, i ograniczony na samą rachunkową (że tak powiemy) manipulację, Wydział krajowy stałby się bezwładnym, zatem niepotrzebnym, a w każdym razie dzielność właściwego zagospodarowania krajowego utrudniającym organem?”

„Celu oddania wszystkich tych funduszków i zakładów pod zarząd Wydziału nie można wszakże upatrywać w niczem innym, jak w niesieniu ulgi krajowi w ponoszonych przezeń ciężarach, jakoteż w zaprowadzeniu należytej sprężystości w krajowej administracji, co wszystko, dzieląc administrację czysto kassową od administracji wykonawczej, nigdy osiągnąć się nie da.“

„Jakichże skutków dla kraju słusznie obawiaćby się można po podobnym składzie administracji? Oto że za kilka lat dotychczasowa kontrola osłabnie, zaczem zakłady krajowe co raz więcej zbliżać się będą ku zupełnemu upadkowi.“

„Kontrola i odpowiedzialność, uchylone zpod władzy rządowej a nie uchwycone silnie w ręce Wydziału krajowego, zostaną czezą formalnością, która władzom wykonawczym poda silniejszą, a nizeli to dotychczas bywało, ponętę do dopuszczania się nadużyć.“

„Jeżeli tedy wyrzeczono, że Wydział administruje i kieruje funduszami i zakładami, oraz wywiera kontrolę nad niemi, tedy nie dość na tem, że mu obok wpływu na orzeczenie ogólnej potrzeby oddane będą kassy, czyli wpływ na kassę co do assygnowania potrzebnych sum, lecz powinaby mu być zarazem oddaną zupełną kontrolą i władzą nad urzędnikami, którzy poruczoną sobie mają wykonawczą administrację tych funduszków lub zakładów.“

„Idąc ściśle za postanowieniami statutu krajowego, Wydział zastrzega sobie wyraźnie, że tylko w tym przypuszczeniu zarząd tych funduszków i zakładów odebrać może, jeśli mu oddane zostaną bez dalszego ograniczenia nad to, jakie postanowione zostało przez ordynację krajową, że mu przysługiwać będzie zupełna administracja, zatem i władza wykonawcza w całym obrębie zagospodarowania i kontroli na zasadzie §. 26. statutu.“

„Równie zastrzega sobie w razie oddania prawo windykowania samychże funduszków, lub też szczegółowych należytości już odebranych funduszków, jakieby w chwili odebrania możliwie wykazane nie zostały, a któreby w późniejszym czasie okazały się jako należące do zakresu działalności Wydziału krajowego, lub też jako rzeczywiste nale-

żytości pojedynczych funduszków odebranych, a w tym celu wnosi, ażeby mu zarazem oddane były wszystkie, oddać się mających funduszków i zakładów dotyczące akta urzędowe, wszystkie dzienniki i zapisy z lat ubiegłych izby obrachunkowej, dokładne wykazy stanu biernego i czynnego każdego funduszu, zalegających pretensyj, i danych innym lub otrzymanych z innych funduszków zaliczek.“

„Zachodzi tu jeszcze potrzebne niemniej ważne wyjaśnienie: co się ma rozumieć pod majątkiem krajowym, będącym wedle pochodzenia swego lub przeznaczenia własnością Galicyi wraz z W. Ks. Krakowskiem?”

„Wszakże wedle słów i ducha tego w §. 20. statutu przyjętego działu funduszków należy liczyć do tego majątku wszystkie dobra kameralne w Galicyi i Krakowie, ponieważ one stanowią fundację krajową na uposażenie starostw lub wójtostw (advokacyj), zatem fundacje na pokrycie wydatków, czy to z administracją polityczną, czy z wykonaniem sądownictwa połączonych. Tudzież należą do tego działu prywatne fundacje w celach publicznych n. p. zakład hr. Skarbka i t. p.; albowiem właściwą cechą do oznaczenia, czyli jaka publiczna fundacja jest lub nie jest krajowa, zatem czy stanowi lub nie stanowi majątku krajowego, zawsze pozostanie wynikłość z dochodzenia, azali przez nią zamierzone cele mają i mogą lub nie powinny być przeprowadzone pozagranicami kraju naszego, i azali w podobnych fundacjach uczestniczyć mogą, lub nie mogą mieszkańcy innych krajów koronnych.“

„Jeżeliby zatem nie wszystkie do tego działu należące fundusze objęte były wykazem oddać się mających funduszków, na ten czas musiałby Wydział krajowy zastrzedz sobie prawo windykowania pominiętych funduszków.“

„Objaśnienia wyżej dotknięte tem požądaisze stają się dla Wydziału krajowego, ile że od mnogości otrzymać się mających funduszków i od zakresu działalności, jaki przysługiwać będzie Wydziałowi krajowemu, zawisła także wewnętrzna onegoż organizacja, tak co do składu pomocniczych wydziałów i obsadzenia urzędników, jako też co do potrzebnych mających się mających lokalności.“

„Z resztą nie można pominąć uwagi, że załatwienie sprawy co do oddania funduszków i zakładów w terminie wyznaczonym dokonać zaledwie będzie możliwem.“

Komissya wysłuchawszy powyższe oświadczenie pp. Delegatów Wydziału krajowego, nie widziała się upoważnioną wchodzić w dalsze układy co do wzmiankowanych funduszków i zakładów, mających przejść pod zarząd Wydziału krajowego, i czynności swoje zaimitowała.

Wszakże Komissya zebrała się znowu dnia 15. lipca 1861. w celu rokowania o odbiorze funduszu indemnizacyjnego. Przedmiotem więc przedwstępnego obradowania był tenże fundusz indemnizacyjny w byłym administracyjnym okręgu lwowskim, który w myśl cesarskiego patentu z dnia 29. października 1853. tak dla Galicyi, jakoteż dla W. Ks. Krakowskiego jest ustanowiony.

Wskutek powyższego patentu istnieją w tej chwili następujące trzy fundusze indemnizacyjne: jeden w okręgu administracyjnym lwowskim, drugi w byłym okręgu administracyjnym krakowskim, a trzeci w Wielkiem Księstwie Krakowskiem.

Co się tyczy funduszu indemnizacyjnego w okręgu lwowskim, o którym będzie mowa, terażniejsze tegoż uposażenie z odwołaniem się do §. 2. rzeczonego patentu składa

się, jak to oznajmili Członkowie Komisji ze strony c. k. Namiestnictwa delegowani:

1. z renty i kapitału, które zobowiązani opłacać mają, co się jednak tych tylko zniesionych powinności dotyczy, które nie wynikały ze stosunków poddańczych, za zniesienie bowiem powinności podług rozporządzenia z dnia 4. października 1850. (Dzien. praw kraj. z roku 1851. nr. 1.) poddani do żadnej opłaty pociągani być nie mogą;
2. z dodatków do podatków stałych dla pokrycia potrzeb krajowych;
3. z czynszów dzierżawnych i kwot uzyskanych ze sprzedaży oswobodzonych pustek;
4. z rocznej dotacyi, ze środków Państwa (Staatsmittel) w ilości 2,500.000 złr. dla okręgów administracyjnych, lwowskiego i krakowskiego przeznaczonej, która najwyższym reskryptem z dnia 13. października 1857. (Rozporządzenie Ministerstwa spraw wewnętrznych z d. 22. października 1857. l. 9.809) przy sposobności ustanowienia sposobu umorzenia obligacyj indemnizacyjnych w celu pokrycia niedoboru na skarb Państwa nałożoną została, przy której jednak sposobności prawo do żądania zwrotu tejże dotacyi zastrzeżonem, i zarazem tymczasowe spłacenie dotychczas dawanej zaliczki, jako też i przypadającego procentu zawieszonem zostało.

Niema tu mowy o przychodach funduszu indemnizacyjnego, które w wyz wspomnianym patencie z d. 29. października 1853. do l. 3. i 4. oznaczone są, a do których się liczą:

- a) kwoty, których skarb Państwa za niektóre należitości zmiany (Veränderungsgebühren) wynagrodzić obowiązany jest, i
- b) własne fundusze krajowe, które do wynagrodzenia przeznaczone bywają.

Co do oddania funduszu indemnizacyjnego pod zarząd Wydziału krajowego, Ministerstwo Stanu rozporządzeniem z dnia 17. Maja 1861. l. 3.384, które Wydziałowi krajowemu zakomunikowanem zostało, oświadczyć raczyło, że oddanie tegoż funduszu z wszelkimi jego ciężarami i obowiązkami po należytem oblikwidowaniu pod zarząd Wydziału krajowego żadnej nie podlega przeszkodzie.

Szczegółowo co do przyszłej administracyi funduszu indemnizacyjnego, należy pamiętać o tem, że w tym względzie wszystkie dotychczas wydane prawa i instrukcyje, tudzież terażniejszy plan umorzenia tegoż i przepisy względem kupna obligacyj itd. Wydziałowi krajowemu bezwarunkowo za podstawę służyć mają; z której to przyczyny i ponieważ obligacye ze strony Państwa zagwarantowane są, tak, że nie tylko wykupno ale też i eskontowanie kuponów odbywa się w Banku narodowym wiedeńskim, — wszelki wpływ Państwa na rozrządzenie tymże funduszem i dalsze prowadzenie ksiąg kredytowych podług instrukcyi dotychczas izbie obrachunkowej nadwornej tak kredytu Państwa jako też i centralnej (Staats-, Credits- und Central-Hofbuchhaltung) zastrzeżone, za usunięte uważać nie należy.

Także ma fundusz indemnizacyjny w miarę ustalonego preliminarza i nadal ponosić koszta w sprawach odnoszących się do odkupu i uregulowania ciężarów gruntowych, i nie może to podlegać żadnej wątpliwości, że judykatura w sprawach, odnoszących się tak do oswobodzenia gruntów, jakoteż do uregulowania i wykupna ciężarów gruntowych, jak dotychczas tak i nadal przy rządowych władzach wykonawczych pozostać ma.

Zresztą czyni się uwagę, że chociaż fundusz indemnizacyjny pod zarząd i rozporządzenie Wydziału krajowego przechodzi, to jednak z przyczyny, że tak przychody funduszu indemnizacyjnego jakoteż i krajowego, razem z podatkami pobierane bywają, w istniejących urządzeniach co do czynności urzędów podatkowych i kas cesarskich, niemniej co do kontroli Izby obrachunkowej tak długo żadna zmiana zajść nie może, jak długo ze strony Sejmu krajowego wedle ustaw krajowych inne urządzenia zaprowadzone nie zostaną.

Po tem wyszczególnieniu Delegowani Członkowie Wydziału krajowego takie dali oświadczenie:

„Co do funduszu indemnizacyjnego, który przejść ma także w zarząd Wydziału krajowego, poczuwa się tenże do obowiązku oświadczenia, iż przed odebraniem tego funduszu rzecz o dotacyę onego ze środków Państwa (Staatsmittel) wyjaśnić, i dotacyę tę na przyszłość ustalić należy, a to wedle najwyższego reskryptu z d. 13. października 1857. (rozporządzenie ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 22. października 1857. do l. 9.809), który dotychczas w przepisany sposób nie został podany do publicznej wiadomości. Potrzeba stanowczego orzeczenia, co do ustalenia dotacyi funduszu, o którym mowa, w kwocie 2.500.000 złr. m. k. tem dobitniej się przedstawia, ile że fundusz indemnizacyjny znacznego doznaje uszczerbku z powodu zaniedbanego wykonania obowiązujących dotąd w całej swej mocy postanowień patentu z dnia 17. kwietnia 1848. (ustęp 7.) patentu z dnia 15. sierpnia 1849. (ustęp 17.) i rozporządzenia ministeryalnego z d. 4. października 1850. (§. 220.), w skutek których dawniejsi poddani obowiązani są przyczyniać się do funduszu indemnizacyjnego opłatą za wykonanie przyznanych im służebnictw.“

„Od lat trzynastu nie zajęła się żadna władza wymiarowaniem téj opłaty i likwidacyą zaległości, których do rażne wyexekwowanie za tak długi czas stałoby się teraz niemożliwym bez nadwężenia siły podatkowania włościan.“

„Pożądane ustalenie dotacyi funduszu indemnizacyjnego ze środków Państwa może i dziś jeszcze bez owych formalności nastąpić, jakim podług nowej organizacyi Państwa podobne stałe obciążenie skarbu podlegać by musiało, gdyż zobowiązanie to wolą Najjaśniejszego Monarchy nałożonem zostało na skarb Państwa przed tą organizacyą, prawomocność tego zobowiązania żadnej wątpliwości ulegać nie może.“

„Jeżeli judykatura w sprawach do tego funduszu odnoszących się słusznie pozostawioną być musi przy rządowych władzach wykonawczych, toć nie należałoby wykluczać wpływu Wydziału krajowego, który wydatek na lokalne komisye, dyety, na pomieszczenie urzędów kancelaryjnych i t. d. z funduszu krajowego opłacać, i takowy przed Sejmem usprawiedliwić musi, — od nadzoru i osądzenia, azali Kommissye oswobodzenia gruntów w dzisiejszym ich składzie odpowiadają celowi, lub też nie dopuszczają się opieszalności w wykonaniu poruczonych im spraw.“ —

Po tem oświadczeniu uwaga członków Wydziału krajowego ze strony Namiestnictwa jako oddającego, na następujące z urzędowych aktów czerpane wyjaśnienia zwróconą została:

- a) Wedle treści wysokiego ministeryalnego rozporządzenia z dnia 22. października 1857, do l. 9809 był tylko sposób, w jaki się umorzenie kapitału wynagrodzenia w myśl ostatniego orzeczenia cesarskiego z dnia 13. października 1857 odbyć ma, przez dziennik praw Państwa do publicznej wiadomości podany; zaś dalszy wywód tegoż ostatniego cesarskiego orzeczenia, doty-

czący się pokrycia potrzeb przez coroczny dodatek skarbu nie był dla publicznej wiadomości przeznaczony, i w tym względzie wydano tylko Izbie obrachunkowej stosowne polecenia, i zawiadomiono o tem c. k. Dyrekcyę skarbu krajową.

Urzędowy odpis tego rozporządzenia wygotowano i wydano teraz na żądanie członków Wydziału. —

- b) Co się zaś tyczy przepisów względem opłaty za wykonywanie służebnictw, na które się Wydział krajowy powołuje, a do których należą patent cesarski z dnia 17. kwietnia 1848, (ustęp 7) i z 15. sierpnia 1849, (ustęp 17), nakoniec rozporządzenie Ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 4. października 1850 (§. 220, ustęp 3 i 4 a oraz i dotyczące ustępy w §. 5, 9, 69, 72, 84, 85, 86 i 185), to one najwyższem cesarskiem orzeczeniem z dnia 7. marca 1853 r. (Dziennik praw kraj. i rząd. z roku 1853, oddział II., l. 47) już są zniesione, gdyż wtenczas w celu najrychlejszego przeprowadzenia oswobodzenia gruntów poleconem zostało, ażeby służebnictwa w miarę oczekiwanego prawa o służebnictwach osobno w pertraktacyę wzięte były, i tymczasowo przy przeprowadzeniu uwolnienia gruntowego w Galicyi nienaruszone zostały.

Wkrótce potem wyszedł patent cesarski z dnia 5. lipca 1853 o regulowaniu i wykupnie praw służebności, a później najwyższem cesarskiem postanowieniem z dnia 27. lipca 1858 r. (c. k. Namiestnictwu dekretem ministeryalnym z dnia 12. sierpnia 1858, do l. 6704 do wiadomości podanem) kwestya względem pobierania opłaty za służebnictwa przy planie do umorzenia długu powtórnie wznowiona, w ten sposób ostatecznie rozstrzygniętą została, że przeprowadzenie powyższych postanowień co do wymiarkowania i pobierania wzmiankowanej opłaty od służebnictw zupełnie się znosi. — (Także i tego reskryptu ministeryalnego udzielono odpis Delegatom Wydziału.)

- c) Ażeby zakres działalności Wydziału krajowego co do zarządu i rozporządzalności funduszu indemnizacyjnego wedle przepisów istniejących tem jaśniej określić, Członkom Wydziału krajowego udzielono jednocześnie także odpis rozporządzenia wysokiego ministerstwa stanu z dnia 29. czerwca 1861, któreśmy wyżej w całej osnowie wypisali.

Wedle tegoż rozporządzenia do zakresu czynności Wydziału krajowego przedewszystkiem należyć mają wszystkie sprawy w §. 24. najwyższego cesarskiego patentu z dnia 29. października 1853 (Nr. 236, Dz. praw państwa) wymienione, do których się liczy: wystawianie obligacyj indemnizacyjnych, tudzież staranie, ażeby oznaczona dotacya do funduszu wpływała, i na pewny procent lokowana była; dalej należy do tych spraw nadzór nad kassą, jej rozporządzalność i prowadzenie ksiąg, nakoniec przeprowadzenie losowania, spłacenie i umorzenie obligacyj podług instrukcyi istniejącej.

Według tegoż rozporządzenia także i czynności dotychczasowej kasy funduszu indemnizacyjnego Wydziałowi krajowemu oddane być mogą, skoro tylko tenże kassę własną mieć będzie. Dla c. k. Namiestnictwa pozostaje zaś reszta czynności, jak do tych czas tak i nadal zastrzeżona.

Co do kontroli, której sobie Delegowani Wydziału krajowego życzą w celu rychlejszego przeprowadzenia odkupu i uregulowania ciężarów gruntowych, zrobiono uwagę,

że oznaczenie sposobu, w jakiby się ta kontrola odbywać miała, nader pożądanem by było, ponieważ komisye służebnicze dotychczas przedewszystkiem pod nadzorem przełożonego obwodowego zostają, a prócz tego sprawozdanie z ich czynności przez c. k. Namiestnictwo ściśle kontrolowane bywa.

Na te pod lit. a), b) i c) wniesione uwagi, Członkowie Wydziału krajowego złożyli następane ostateczne oświadczenie:

„Wydział krajowy z urzędowego podania do ich wiadomości najwyższego postanowienia, którem coroczny dodatek dla funduszu indemnizacyjnego ze skarbu Państwa zabezpieczonym został, załadowolonym być nie może, ponieważ kraj w skutek zaniechanej publikacyi o tem najwyższem dobrodziejstwie nic nie wie, i tylko formalna publikacya tegoż postanowienia jako ustawy może zupełną dać gwarancyę, że ten dodatek ze środków Państwa i nadal do funduszu indemnizacyjnego stale wpływać będzie.“ —

„Co się zaś tyczy opłaty za wykonywanie służebnictw, nie dlatego wspomniono o niej, ażeby się o jej wymiarkowanie i pobieranie dla funduszu indemnizacyjnego upomnieć, lecz dla tego, ażeby okazać tem większą potrzebę ustalenia dotacyi tegoż funduszu przyzwolonym corocznym ze skarbu Państwa dodatkiem.“

„Ponieważ najwyższe cesarskie postanowienie z dnia 27. lipca 1858 o stanowczem opuszczeniu opłaty za wykonanie służebnictw do publicznej wiadomości podanem nie zostało, więc nie wiedziano dotąd w kraju, czyli ta opłata należy się, czy nie? Nawet do służebnictw uprawnieni włościanie pozostają do dzisiaj w niepewności, czy kiedyś do tej opłaty zmuszeni nie będą. Jest to zatem w interesie wszystkich dotyczących stron, ażeby najwyższe cesarskie postanowienie z dnia 27. lipca 1858 jak najrychleż podano do publicznej wiadomości.“ —

Co się tyczy nakoniec sposobu, w jakiby Wydział krajowy kontrolę przy pertraktacyach do przeprowadzenia odkupu i uregulowania ciężarów gruntowych wykonywać zamysłał, nie zdaje się Wydziałowi krajowemu potrzebnem, stawiać wnioski ze swej strony: gdyby zaś on skłonił się do stawiania takowych, nie mógłby przy tem z innej wychodzić zasady, jak tylko z zasady zupełnej autonomii, a w tym razie nie mógłby się pozostawionym mu zarządem kassy tegoż funduszu zadowolnić, ale także i skuteczną kontrolę obrotu i stosownego użycia przychodów tego funduszu zastrzedz by sobie musiał. —

Wobec zastrzeżeń, które poczynili Delegaci Wydziału krajowego, nastąpiła z powodów niezależnych od Delegatów Wydziału przerwa w dalszych pertraktacyach o oddaniu funduszu indemnizacyjnego, i dopiero dnia 26. września 1861 rozpoczęły się zaowu zebrania Kommissyi, zajmującej się odłąd w długim szeregu posiedzeń najprzód dyskusyą o funduszu indemnizacyjnym w okręgu administracyjnym lwowskim, a w dalszym toku takimże funduszem w okręgu krakowskim. W składzie Kommissyi ta zaszła główna zmiana, że odtąd przewodniczył jej p. Mosch, Wiceprezydent Namiestnictwa, a do spraw funduszu indemnizacyjnego krakiewskiego przyzwanym został p. Gustaw Hailig, Dr. P. i Radea Namiestnictwa. Ze strony Wydziału krajowego wstąpił p. Julian Ławrowski jako Członek, w którego referat wchodzi czynności odnoszące się do funduszu, o którym

(Ciąg dalszy nastąpi.)